

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 325/2022-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátskou kanceláriou ŠKODLER & PARTNERS, s. r. o., Dobšinského 12, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Zdenko Seneši, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 5 Co 121/2020-433 z 22. februára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa v zmysle petitu ústavnej sťažnosti doručenej ústavnému súdu (ďalej len „ústavný súd“) 9. mája 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a čl. 2 ods. 2 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia, a to konkrétne jeho druhým výrokom, ktorým bolo rozhodnuté o nároku na náhradu trov prvoinštančného konania. Navrhuje napadnutý rozsudok v tejto časti zrušiť, vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že na Okresnom súde Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) sa viedlo konanie o žalobe sťažovateľa, ktorou sa proti žalovanému [REDACTED] (ďalej len „žalovaný“) domáhal zaplatenia sumy 1 500 eur s príslušenstvom, z titulu zľavy z ceny zájazdu (500 eur) a z titulu nemajetkovej ujmy za stratu radosti z dovolenky (1 000 eur). Uznesením z 21. decembra 2015 okresný súd pripustil vstup manželky sťažovateľa ako žalobkyne 2 do konania; súčasne zastavil konanie v časti žaloby, ktorou sťažovateľ žiadal zaplatenie sumy 1 000 eur s úrokom z omeškania, a to z dôvodu jej späťvzatia sťažovateľom.

3. Nadväzne okresný súd rozsudkom vo veci samej z 13. februára 2020 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť sťažovateľovi 500 eur s úrokom z omeškania a žalobkyni 2 sumu 1 000 eur

s úrokom z omeškania, v lehote troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Zároveň priznal žalobcom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Proti rozsudku okresného súdu podal žalovaný odvolanie, v ktorom vo vzťahu k trovám konania argumentoval, že sťažovateľ si pôvodne (samostatne) uplatnil nárok vo výške 1500 eur, a priznaný mu bol len nárok vo výške 500 eur, pričom vo zvyšnej časti bolo konanie o jeho žalobe zastavené. Preto mu nie je zrejmé, ako mohlo dôjsť u sťažovateľa k priznaniu nároku na náhradu trov konania v plnej výške.

4. Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie vo veci samej a druhým výrokom zmenil výrok rozhodnutia okresného súdu o trovách konania tak, že priznal žalovanému nárok na ich náhradu voči sťažovateľovi v rozsahu 33,3 %. Žalobkyni 2 priznal plný nárok na náhradu trov konania voči žalovanému. V poradí tretím výrokom rozhodol krajský súd o trovách odvolacieho konania, ktorých náhradu priznal obom žalobcom v plnom rozsahu.

5. Krajský súd odôvodnil zmenu rozhodnutia v časti nároku na náhradu trov prvoinštančného konania pomerom úspechu vo veci. Keďže sťažovateľovi bola priznaná suma 500 eur, z pôvodne žalovanej sumy 1 500 eur úspech sťažovateľa predstavoval 33,3 % a úspech žalovaného predstavoval 66,6 %. S ohľadom na uvedené bol krajský súd toho názoru, že celkový úspech žalovaného predstavoval 33,3 % (66,6 % - 33,3 %).

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ považuje za nesprávny postup krajského súdu, ktorý o nároku na náhradu trov konania rozhodol s poukazom na porovnanie žalobného petitu s výrokom rozsudku, ktorým vo veci rozhodol. Správne mal rozhodnúť o trovách konania osobitne, a to v časti, v ktorej bolo konanie zastavené na základe zásady zodpovednosti za zavinenie, a v časti, v ktorej rozhodol o merite veci na základe zásady úspechu. Mal teda porovnávať žalobný petit a konečný výrok rozsudku len do okamihu podania späťvzatia časti žaloby. Od tohto momentu, teda od modifikácie predmetu sporu, mal porovnávať upravenú žalobu s končným výrokom rozsudku. Sťažovateľ nerozumie, prečo by malo byť po späťvzatí žaloby prihliadané aj na časť nároku, ktorá už nie je predmetom konania, keďže konanie v späťvzatej časti je ukončené. Tvrdí, že inštitút späťvzatia má slúžiť aj tomu, aby žalobca po tom, ako dospeje k záveru, že nárok uplatnil v nesprávnej výške, mal možnosť späťvzatím časti žaloby eliminovať negatívne dôsledky nesprávne podanej žaloby vo vzťahu k náhrade trov konania.

7. Okrem toho sťažovateľ namieta, že v odôvodnení napadnutého rozsudku absentuje úvaha súdu o vplyve späťvzatia žaloby sťažovateľom na výrok o náhrade trov konania, resp. úvaha o rozdelení štádií konania na štádium pred späťvzatím časti žaloby a potom. Z uvedeného vyvodzuje, že krajský súd dospel k nesprávnej aplikácii a interpretácii právnych noriem, čo spôsobuje nesprávnosť napadnutého rozsudku, jeho svojvoľnosť a arbitrárnosť.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je nesúhlas sťažovateľa s právnym názorom krajského súdu, ktorý zohľadnil jeho čiastočný neúspech v spore v časti týkajúcej sa späťvzatia žaloby a tento čiastočný

neúspech premietol do rozhodnutia o nároku na náhradu trov prvoinštančného konania. Sťažovateľ v podstate tvrdí, že pokiaľ vzal žalobu v časti uplatneného nároku späť, dispozične prispôbil predmet konania aktuálne dôvodnému nároku, a pokiaľ mal v takto upravenom predmete (štádiu) konania plný úspech, mal by mať právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Krajský súd podľa jeho názoru pochybil, ak pri rozhodovaní o trovách konania zohľadňoval jeho (percentuálne vyjadrený) neúspech. Z uvedených dôvodov vyčíta krajskému súdu nesprávnu aplikáciu a interpretáciu právnych noriem, v dôsledku čoho považuje toto rozhodnutie za nesprávne. Odôvodnenie napadnutého rozsudku zároveň podrobuje kritike, pretože nereaguje na podstatné právne otázky, ktoré majú pre rozhodnutie vo veci podstatný význam.

9. Sťažnostné námietky smerujú proti výroku rozhodnutia všeobecného súdu o trovách konania. V nadväznosti na to považuje ústavný súd za žiaduce poukázať v prvom rade na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasť súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017).

10. Po preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu dospel ústavný súd k záveru, že o taký prípad vo veci sťažovateľa nejde.

11. Hoci odôvodnenie napadnutého výroku rozsudku o náhrade trov konania je pomerne stručné, z jeho obsahu možno vyvodit', že krajský súd pri svojom rozhodovaní najskôr aplikoval zásadu úspechu vo veci [§ 255 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)]. Úspech vo veci zistil porovnaním žalobnej žiadosti (petitu) a výroku rozhodnutia, ktorým sa vo veci rozhodlo. Vo všeobecnosti platí, že žalobca má plný úspech vo veci vtedy, ak sa výrok meritórneho rozhodnutia zhoduje so žalobným petitom, t. j. ak sa jeho žalobe vyhovel v plnom rozsahu. Strana sporu, ktorá mala plný úspech v konaní, má nárok na náhradu všetkých účelne vynaložených trov oproti protistrane, ktorá vo veci úspech nemala. Ak však strana sporu nemá plný úspech vo veci, vždy má úspech čiastočný, t. j. obe strany sporu (žalobca aj žalovaný) sú sčasti úspešné a sčasti neúspešné. Tak to bolo aj vo veci sťažovateľa. Účinná právna úprava v tomto smere inštruuje, že ak mala strana úspech v spore len čiastočný, potom sa náhrada trov pomerne rozdelí, prípadne sa vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

12. Vzhľadom na právoplatné zastavenie konania v časti uplatneného nároku (1 000 eur) bola namieste i aplikácia zásady procesnej zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Pri posudzovaní nároku na náhradu trov konania v spojení s § 256 ods. 1 CSP je totiž súd povinný skúmať, či niektorá zo strán sporu zavinila, že konanie sa muselo zastaviť. Napríklad aj podľa uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 M Cdo 4/2010 zo 14. septembra 2011 vnútorná pohnútká žalobcu vedúca k späťvzatiu žaloby nezabavuje žalobcu procesnej zodpovednosti

za zastavenie konania. Pokiaľ dôjde k zastaveniu sporového konania v dôsledku späťvzatia žaloby, potom je povinnosťou súdu pri rozhodovaní o trovách konania skúmať procesnú zodpovednosť pri zastavení konania na oboch procesných stranách (na strane žalujúcej i žalovanej) a definitívne ju vyriešiť v rámci právnej úpravy obsiahnutej v § 146 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (teraz § 256 ods. 1 CSP, pozn.). Vzťahnuc uvedené na prípad sťažovateľa, bolo nutné i v jeho prípade ustáliť aký bol dôvod na čiastočné zastavenie konania (späťvzatie žaloby), kto za to zodpovedá (išlo o späťvzatie sťažovateľa), a následne s prihliadnutím na tento záver odpovedať na otázku, z akej časti bola každá zo strán sporu v konaní ako celku úspešná.

13. Vo všeobecnosti platí, že náhradu nákladov konania ovláda zásada úspechu vo veci, ktorá je doplnená zásadou zavinenia (k tomu napr. už I. ÚS 196/09). Ak teda sťažovateľ ako iniciátor sporu vedel, resp. uplatnil proti žalovanému svoj nárok vo vyššej výške, ktorý neskôr korigoval, počítal i s možnou procesnou obranou žalovaného, i s prípadným neúspechom v spore v nejakej ním uplatnenej časti. Ak toto riziko podstúpil, spravodlivo nesie zodpovednosť za zavinenie zastavenia konania v tejto časti. Pomerné rozdelenie trov je vždy odrazom reálneho výsledku sporu a vedie strany k tomu, aby nežalovali viac, ako im podľa hmotného práva patrí. Pri zastavení konania (aj čiastočnom) je trovy povinná hradiť tá zo strán, ktorá zaviniła ich vznik a pojem „procesného zavinenia“ je posudzovaný výlučne z procesného hľadiska. Pokiaľ jedna procesná strana zavini, že konanie muselo byť zastavené, pričom o veci nemôže byť meritórne rozhodnuté a teda zistené, či bola žaloba podaná dôvodne, vzniká jej vždy povinnosť nahradiť druhej procesnej strane trovy konania. Termín „zavinenie“ pritom nemožno interpretovať – čo zodpovedá aj ustálenej judikatúre – v doslovnom jazykovom zmysle, ale vo vzťahu príčinnej súvislosti, v ktorom príčinou je správanie účastníka konania (teda aj jeho prejav vôle spočívajúci v späťvzati žaloby). V tomto smere neobstojí námietka sťažovateľa o tom, že späťvzatie je potrebné hodnotiť kladne. Aj späťvzatie je prvkom zavinenia a v kontexte sťažovateľovej veci ho nie je možné pripočítať na ťarchu toho, kto sa úspešne ubránil uplatnenej časti nároku. Ak teda krajský súd ustálil, že čiastočné späťvzatie žaloby zavinił sťažovateľ, v tomto rozsahu nemal sťažovateľ vo veci úspech, a preto sa úspech z hľadiska posudzovania náhrady trov konania správne pričítal opačnej strane sporu.

14. Uvedený postup v podstate zodpovedá predstave sťažovateľa, ktorý sám tvrdí, že krajský súd mal o trovách konania rozhodnúť osobitne, v časti pred modifikáciou predmetu sporu a po jeho korekcii. Rozdiel oproti jeho predstave je len ten, že na jeho čiastočný neúspech nebolo možné neprihliadať iba preto, že táto časť konania už bola právoplatne zastavená (z dôvodu späťvzatia), ale práve naopak, bolo nutné ju zohľadniť, pretože pomer úspechu sa vždy určuje k celému predmetu konania. Niet rozumného dôvodu, aby žalovaný nemohol mať nárok na náhradu trov konania za „časť“, v ktorej bol úspešný. Z uvedených dôvodov považuje ústavný súd závery krajského súdu principiálne založené na aplikácii zásady úspechu strán sporu vo veci doplnenej o aplikáciu zásady procesnej zodpovednosti za zavinenie za ústavne udržateľné, nevykazujúce znaky arbitrárnosti ani zjavnej neodôvodnenosti.

15. V súvislosti s námietkami sťažovateľa ústavný súd pripomína, že ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je mimoriadnou opravnou inštanciou a nemôže nahrádzať právomoc všeobecných súdov a že jeho úlohou nie je nanovo vyhodnocovať skutkové a právne okolnosti prípadu a nahradiť závery všeobecných súdov svojím vlastným názorom, ale presvedčiť

sa, že závery všeobecných súdov nie sú prejavom svojvôle, ktorá by mohla mať za následok porušenie práv sťažovateľov. Napriek tomu, že krajský súd mohol venovať časti odôvodnenia svojho rozhodnutia týkajúcej sa trov prvoinštančného konania nesporne väčší priestor na ozrejenie svojich myšlienkových pochodov, z pohľadu ústavného súdu nevykazuje napadnuté rozhodnutie znaky arbitrárnosti či svojvôle. Krajský súd rozhodol v intenciách zákona, teda spôsobom, ktorý nesignalizuje žiaden závažný exces. Zdôrazňujúc okolnosti danej veci, nemožno striktne uzavrieť, že by takýto postup vyústil do protiústavnosti, resp. nespravodlivosti výroku napadnutého rozsudku krajského súdu, keďže ide o čiastkové rozhodnutie o trovách, ktoré je v podstate druhotným aspektom konania.

16. Ani skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého uznesenia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 114/09, I. ÚS 604/2017) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok.

17. S ohľadom na tieto závery ústavný súd uvádza, že pri predbežnom prerokovaní nezistil existenciu takej príčinnej súvislosti medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu v časti jeho výroku o trovách prvoinštančného konania a právami, ktorých porušenie v ňom sťažovateľ videl, ktorá by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne umožňovala dospieť k záveru o porušení ním označených práv, a preto jeho ústavnú sťažnosť v časti namietaného poručenia čl. 46 ods. 1 ústavy odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

18. Nad rámec uvedeného ústavný súd odkazuje na závery prijaté v jeho uznesení č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270) doplnené uznesením sp. zn. IV. ÚS 34/2021, v ktorých sa problematikou prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku zaoberal, dospejúc okrem iného k záveru, že podľa § 357 písm. m) CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvostupňový súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno podľa § 420 CSP považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

19. Vychádzajúc z dôvodov ústavnej sťažnosti v danej veci (bod 7), sťažovateľ nepodaním dovolania podľa § 420 písm. f) CSP proti napadnutému rozsudku nevyčerpal právny prostriedok, ktorý mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd. Napriek tejto skutočnosti ústavný súd, vychádzajúc z materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti, aby sťažovateľ nepodaním dovolania neutrpel ujmu na svojich základných právach a slobodách, keďže porušenie svojho práva na súdnu ochranu odôvodňoval nesprávnou interpretáciou noriem procesného práva pri rozhodovaní o náhrade trov konania, podrobil ústavnú sťažnosť i kvázimeritórnemu prieskumu (body 11 až 15).

20. Na základe uvedených skutočností ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti konštatuje, že v predmetnej veci by prichádzalo do úvahy aj jej odmietnutie z dôvodu neprípustnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

21. Napokon, pokiaľ ide namietaný čl. 1 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 2 ods. 2 ústavy, tieto majú charakter všeobecného ústavného princípu, ktorý sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy, a primárne neformulujú základné právo ani slobodu fyzickej osoby alebo právnickej osoby. Ústavný súd preto nemá dostatok právomoci konať a rozhodnúť o porušení uvedených ústavných noriem v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Z uvedeného dôvodu ústavný súd túto časť ústavnej sťažnosti sťažovateľa odmietol pre nedostatok svojej právomoci [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde].

22. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 2. júna 2022

Miloš Maďar
predseda senátu